

GEBĖJIMAI IR ĮGŪDŽIAI ATSIŽVELGIANT Į VAIKO AMŽIŲ

(paruošta remiantis Portage ankstyvojo ugdymo programa)

BENDRAVIMO ĮGŪDŽIAI			
2-3 m.	3-4 m.	4-5 m.	5-6 m.
<ul style="list-style-type: none">→ Paprašius gali iš kito kambario atnešti įvardintą daiktą arba atvesti žmogų→ Sėdėdamas su suaugusiu 5 min. žiūrį į paveikslėlius knygoje→ Priminus pasako „ačiū“, „prašau“→ Kaip pasiūloma, sugeba pasirinkti→ Žaidžia „apsirengimą“, „puošimąsi“ suaugusiųjų rūbais→ Stengiasi padėti tėvams namų ruošoje (pav., paprašius palaiko šiukšlių semtuvėlį ir pan.)→ Atpažįsta jausmų išraiškas ir gali jas įvardinti: liūdnas, piktas, linksmas, juokingas ir pan.→ Padeda, jei suaugęs prašo (50proc. atvejų)	<ul style="list-style-type: none">→ Dainuoja ir šoka pagal muziką→ Laikosi taisyklių žaisdamas grupėje (vadovaujant suaugusiam)→ Paklausia, ar galima paimti žaislą, su kuriuo žaidžia bendraamžis (50proc. atvejų)→ Pasako „ačiū“, „prašau“ be priminimo (50proc. atvejų)→ Sveikinasi su pažįstamais žmonėmis, kai jam primenama→ Atsiliepia telefonu, pakviečia suaugusį ar pakalba su pažįstamu žmogumi→ Atlieka kokį veiksmą, pasikeisdamas su kitais (laukia savo eilės)→ Padeda, jei suaugęs prašo (75proc. atvejų)→ Neišeina iš savo kiemo (žino ribas)	<ul style="list-style-type: none">→ Prašo pagalbėti, kai susiduria su problema ar kai negali ko atlikti pats (pav., kai ko nepasiekia, nepavyksta atidaryti ir pan.)→ Pakartoja eilėrašį, dainelę ar pašoka kitiems→ Atlieka namų ruošos darbus savarankiškai apie 20-30 min. (pav., tvarkosi kambarį)→ Atsiprašo be priminimo (75proc. atvejų)→ Dirba, žaidžia komandoje su keliais vaikais→ Elgiasi mandagiai viešoje vietoje→ Pasiklausia ar gali paimti kitam priklausantį daiktą (75proc. atvejų)→ Palaiko pokalbį su suaugusiuoju	<ul style="list-style-type: none">→ Įvardija savo išgyvenamą jausmą (pav., pyktį, džiaugsmą, liūdesį ir pan.)→ Nuramina, padrašina žaidimo draugą, jei to reikia→ Pasirenka draugus→ Žaidžia su 4-5 vaikais be suaugusio priežiūros ir vadovavimo→ Paaiškina kitiems žaidimo taisykles ar veiksmus→ Pamėgdžioja suaugusiųjų veiksmus (pav., darbą, kalbą, veiksmus ir pan.)→ Laikosi mąstymo reikalaujančio žaidimo taisyklių→ Susigalvoja užsiėmimų ir veiklai panaudoja bet kokias priemones (popieriaus, audinio skiautes, akmenukus, pagaliukus ir pan.)

KALBA

2-3 m.	3-4 m.	4-5 m.	5-6 m.
<ul style="list-style-type: none"> → Atsako veiksmu į veiksmą reiškiantį žodį (pav., išgirdęs žodį „atsisėsk“ – sėda) → Vartoja kelis dažnai pasitaikančius būdvardžius, pav., „didelis“, „mažas“, „skanus“ ir pan. → Atsako į klausimą: „Ką daro (vardas)?“ → Jungia daiktavardžius ar būdvardį su daiktavardžiu (pav., „kėdė, stalas“, „didelis kamuolys“) → Jungia daiktavardį ir veiksmažodį (pav., „tėtis eina“) → Pasiprašo (žodžiu) į tualetą → Jungia 2 žodžius nuosavybei išreikšti (pav., „mamos mašina“) → Atrenka kasdieninės aplinkos daiktus, kai apibūdinama jų paskirtis (pav., puoduką, šaukštą ir pan.) → Atsako į klausimą: „Kur?“ → Sako savo vardą atsakydamas į klausimą: „Kas nori...?“ → Klausio nesudėtingų pasakų, istorijų, pav., eidamas miegoti → Rodo pirštais savo amžių → Stebi ir įvardija pažįstamus TV personažus → Vartoja įvardžius „aš“, „man“, „mano“ vietoje savo vardo → Sako „ne“, kai nori išreikšti atsisakymą, nesutikimą → Dalyvauja kuriant nesudėtingą ritmą, pav., plojant, trepsint koja 	<ul style="list-style-type: none"> → Vartoja sakinius iš 4 žodžių → Mintis reiškia suprantamai kitam žmogui → Palaiko nesudėtingą pokalbį → Muzikiniame žaidime skiria stiprius ir silpnus garsus → Vartoja daiktavardžių mažybinės maloninės formas (pav., lėlytė, mašinytė) → Pasako, ar daiktas didelis ar mažas → Skaičiuoja pakartodamas iki 10 → Klausia pradėdamas žodžiais: „Kur?...“, „Kas?...“ → Klausia: „Kodėl...?“ ir klausosi suaugusio atsakymo → Paprašytas įvardija 3 spalvas → Paprašytas įvardija 3 geometrines figūras (kvadratas, trikampis, skritulys) → Vykdo 2 skirtingus nurodymus (pav., nunešk puoduką į virtuvę ir nusiplauk rankas su muilu) → Pasako savo pilną vardą, pavardę → Atkartoja ritmą → Pasako, ar daiktai vienodi, ar skirtingi → Vaidina suaugusįjį siužetiniame-vaidmeniniame žaidime → Pasakoja apie ką tik įvykusi atsitikimą → Pasako kaip panaudoti kasdieninės aplinkos daiktą (pav., kaip naudotis servetėle, šaukštu, žirkleimis ir pan.) 	<ul style="list-style-type: none"> → Vydo 3 nuoseklius nurodymus → Paprašius randa daiktui, paveikslėliui porą → Kalba nesudėtingais sudėtiniais sakiniais (pav., „Aš spyriau į kamuolį ir jis nuriedėjo į kelią“) → Paprašytas parodo kur viršus ir kur apačia → Pasako paskutinį sakinio žodį, kurio trūksta (pav., „Pievoje žydėjo daug įvairių... (gėlių)“) → Pasakoja žinomą pasaką, istoriją nežiūrėdamas į paveikslėlius (iš atminties) → Pasako ar rimuojasi du žodžiai → Gali pasakyti ar garsas stiprus ar silpnas → Pasako savo namų adresą → Gali nurodyti „daug“, „keletą“ daiktų → Parodo kas paveikslėlyje nelogiška, yra ne taip, kaip įprastai būna → Parodo paveikslėlį, kuris nepriklauso tam tikrai daiktų grupei (pav., tą, kuris nevaizduoja gyvūno) 	<ul style="list-style-type: none"> → Kalbėdamas vartoja būdvardžio laipsnius (pav., skanus, skanesnis, skaniausias) → Pasakoja apie kasdieninius įvykius → Pasakoja nesudėtingas juokingas istorijas → Vartoja prielinksnius „per“, „pro“, „šalin“, „iš“, „link“, „ant“, „prie“ → Derina skaitvardį, būdvardį ir daiktavardį (pav., vienas raudonas pomidoras) → Atsako į klausimą („kodėl...“) ir paaiškina → Nuosekliai pasakoja pasaką, istoriją → Paaiškina žodžio prasmę, reikšmę (pav., kas yra obuolys, stalas, mašina ir pan.) → Moka atsakyti į klausimą: „pasakyk, kas yra priešinga ...?“ (pav., žodžiui „baltas“ priešingas yra žodis „juodas“) → Atsako į klausimą „Kas atsitiks, jeigu...?“ (pav., jeigu sudaužysi kiaušinį) → Teisingai vartoja žodžius „vakar“, „rytoj“ → Klausia naujų, nežinomų žodžių reikšmės

PAŽINIMO GEBĖJIMAI

2-3 m.	3-4 m.	4-5 m.	5-6 m.
<ul style="list-style-type: none">→ Randa nurodytą knygutę→ Teisingai sudeda formas į 3 dalių formų dėžutę→ Įvardina 4 žinomų daiktų pavadinimus→ Brėžia vertikalią ir horizontalią liniją pagal pavyzdį→ Kopijuoja apskritimą→ Paprašius parodo didelį ar mažą daiktą→ Brėžia „+“ pagal pavyzdį→ Skiria 3 spalvas→ Paprašius deda daiktą „ant“, „į“, „po“ puodeliu→ Sudeda dėlionę iš 4 dalių→ Užmauna iš eilės 5 ir daugiau žiedų ant stovelio	<ul style="list-style-type: none">→ Paprašius parodo įvairias kūno dalis→ Pasako, ar daiktas sunkus, ar lengvas→ Derina (lygina) vieną daiktą su kitu (su 3 ir daugiau) (pav., pomidorą lygina su obuoliu, apelsinu, teniso kamuoliuku)→ Parodo ilgą ir trumpą daiktą→ Pasako, kokie daiktai tinka vienas kitam (pav., šaukštas dera su lėkšte, pieštukas su popieriaus lapu, morka su triušiu ir pan.)→ Skaičiuoja iki 10, kartodamas pagal suaugusį→ Pamėgdžiodamas stato tiltą iš 3 kaladėlių→ Pagal pavyzdį pastato kubelių kompoziciją→ Kopijuoja kvadratą ir „V“ figūrą pagal pavyzdį→ Nebaigtaime žmogaus piešinyje nupiešia trūkstamą kūno dalį (pav., koją, ranką)→ Sudeda dėlionę iš 6 dalių→ Įvardija tris spalvas	<ul style="list-style-type: none">→ Paprašius paima nurodytą skaičių daiktų→ Kopijuoja trikampį pagal pavyzdį→ Pasako paros laiko pavadinimą (rytas, diena, vakaras)→ Pasako kuri daiktas, o kuris lengvas (kai svorio skirtumas ne daugiau 500g)→ Pasako ko trūksta, kai pašalinamas 1 daiktas iš 3→ Įvardija 8 spalvas→ Pasako nurodyto daikto spalvą→ Skiria ženklus (t.y. skiria raides nuo skaičių)→ Piešia žmogų (su galva, liemeniu, kojomis, rankomis, akimis, burna)→ Pastato piramidę iš 10 kaladėlių (pagal pavyzdį)→ Padeda daiktus „už“ ir „šalia“→ Parodo ar pasako, kokios nupiešto daikto dalies trūksta→ Skaičiuoja iki 10 (savarankiškai)→ Įvardija daiktų eilę (pirmas, vidurinis, paskutinis)	<ul style="list-style-type: none">→ Parodo savo kairę ir dešinę pusę→ Pažįsta didžiąsias ir mažąsias abėcėlės raides→ Parašo savo vardą (dažnai ir pavardę. Spausdintinėmis raidėmis)→ Teisingai sudeda skaičius nuo 1 iki 10→ Skaičiuoja iki 20→ Pasako, kuris daiktas pirmas, antras, trečias→ Kopijuoja rombą→ Randa išėjimą iš nesudėtingo nupiešto labirinto→ Pasako savaitės dienas iš eilės→ Gali sudėti ir atimti 3 ribose→ Pasako savo gimimo mėnesį ir dieną→ Numato, kas atsitiks po to, toliau→ Skaito 10 žodžių, parašytų spausdintinėmis raidėmis→ Parodo skaitmenis nuo 1 iki 25

MOTORIKOS ĮGŪDŽIAI

2-3 m.	3-4 m.	4-5 m.	5-6 m.
<ul style="list-style-type: none">→ Sumauna 4 didelius rutuliukus ant virvutės per 2 min.→ Nuspaudžia ar pasuka durų rankeną (trys. pats atsidaro duris)→ Pašoka į viršų atsispirdamas abiem kojomis→ Eina atbulas→ Padedamas lipa laiptais→ Meta kamuolį suaugusiam→ Pastato bokštą iš 5 kaladėlių→ Varto knygą po vieną puslapį→ Išvynioja nedidelius daiktus→ Išardo ir vėl sudeda surenkamus žaislus→ Lenkia popierių pusiau, pagal pavyzdį→ Spiria didelį kamuolį→ Formuoja kamuoliukus iš plastilino ar molio→ Padedamas verčiasi kūliais	<ul style="list-style-type: none">→ Nušoka iš 20 cm aukšto ant grindinio→ Spardo jam atriedantį kamuolį→ Vaikščioja pirštų galais→ Važiuoja triratuku→ Užlipa ir nučiuožia nuo čiuožyklos (be pagalbos)→ Supasi sūpuoklėse (kai pastumia suaugęs)→ Verčiasi kūliais→ Lipa laiptais pakaitom statydamas kojas ant kito laiptelio→ Gaudo kamuolį abiem rankomis→ Apvedžioja piešinį pagal šabloną, trafaretą→ Stovi ant vienos kojos 3 s→ Kerpa tiesias linijas pagal pavyzdį	<ul style="list-style-type: none">→ Bėga keisdamas kryptį→ Eidamas suoliuku išlaiko pusiausvyrą→ Nušoka 10 šuoliukų pirmyn suglaustomis kojomis→ Peršoka virvutę, pakeltą 5 cm aukštyje nuo žemės→ Meta ir pagauna didelį kamuolį→ Lipdo iš plastilino ar molio įvairias figūras→ Užsuka daiktus su sriegiais→ Stovi ant vienos kojos 4-8 s→ Pašokinėja ant vienos kojos 5 kartus→ Iškerpa 5 cm skersmens skritulį; kerta kreivas linijas pagal pavyzdį→ Piešia nesudėtingus, suprantamus piešinėlius	<ul style="list-style-type: none">→ Rašo spausdintines raides→ Supasi sūpuoklėse pats įsisupdamas, pats susistabdo→ Eina suoleliu pirmyn, atgal, šonu išlaikydamas pusiausvyrą→ Kala vinį plaktuku→ Varosi kamuolį rankomis→ Spalvina neišeidamas iš kontūro (95proc. atvejų)→ Iškerpa paveikslėlį iš žurnalo nenukrypdamas daugiau nei 3 mm nuo krašto→ Naudojasi drožtuku→ Padaro paprastus daiktus iš popieriaus pagal pavyzdį (origami)→ Viena ranka pagauna minkštą kamuolį→ Bėgdamas pakelia daiktą nuo žemės→ Važiuoja dviračiu; čiuožia pačiūžomis→ Stovi užsimerkęs ir nesilaikydamas ant vienos kojos 10 s

SAVITARNOS ĮGŪDŽIAI

2-3 m.	3-4 m.	4-5 m.	5-6 m.
<ul style="list-style-type: none"> → Valgo šaukštu ir geria iš puoduko šiek tiek išlaistydamas → Šluostosi rankšluosčiu veidą, rankas → Geria per šiaudelį → Kramto ir nuryja tik valgomus daiktus → Pasiprašo į tualetą, net jei jau pavėluota → Nesiseilėja → Šlapinasi ir tuštinasi į puoduką (dienos metu) → Apsiauna batus (su pagalba) → Nusivelka rūbus jei jie atsegti → Plauna rankas, kai suaugęs primena ir atsuka vandenį → Pasikabina striukę ant kabliuko, kuris pritvirtintas vaiko ūgio lygyje → Išbūna sausas (neprishišlapina) miegodamas dieną → Pasmeigia maistą šakute ir įdeda į burną be pagalbos 	<ul style="list-style-type: none"> → Valgo pats bet kokį maistą → Įsipila vandens į puoduką (be pagalbos) → Ryte atsikelia sausas (neprishišlapina) 50 proc. atvejų → Berniukas šlapinasi tualete stovėdamas → Apsirengia ir nusirengia (išskyrus sagų sagstymą) 75 proc. atvejų → Užsisega rūbų spaustukus arba kabliukus → Valosi dantis (su priežiūra) → Užsimauna kumštines pirštines → Atsega, užsega dideles sagas → Apsiauna batus → Vengia pavojų (pav., laikosi į turėklus lipdamas laiptais, neliečia įkaitusio puodo, neliečia sudužusio puoduko šukių ir pan.) 	<ul style="list-style-type: none"> → Šluoste išvalo palietą vandenį ar kitą skystį → Vengia ir neragauja jokių sugedusių, nuodingų medžiagų ar skysčių → Atsisega ir užsisega rūbų sagas → Naudojasi stalo peiliu bei kitais valgymo įrankiais pagal paskirtį → Išmiega visą naktį sausas (neprishišlapina) → Savarankiškai apsirengia ir nusirengia (tik dar nemoka užsirišti raištelių) → Savarankiškai valosi dantis → Laiku nueina į tualetą, nuleidžia vandenį → Maudosi savarankiškai (reikia pagalbos plaunant galvą, valantis ausis) → Šukuojasi plaukus → Pasikabina rūbus ant pakabos → Sujungia ir užtraukia užtrauktuką 	<ul style="list-style-type: none"> → Užsiriša batus → Pasirenka rūbus pagal oro temperatūrą lauke ar pagal atitinkamą progą → Neperspėtas sustoja prie pėsčiųjų perėjos prieš pereidamas į kitą gatvės pusę → Pats apsitarnauja prie stalo (įsideda maistą, nusineša, pavalgęs nuneša indus į virtuvę) → Atsako už vieną namų ruošos darbą, atliekamą kasdien (pav., pašerti šunį, nurinkti indus pavalgus šeimai ar sudėti indus į indaplovę ir pan.) → Pats reguliuoja vandens temperatūrą maudydamasis → Pasidaro sumuštinį, be pagalbos → Eina vienas (be suaugusio) į kiemo žaidimo aikštelę → Pjausto peiliu minkštą maistą (pav., dešrelę, bananą ir pan.) → Užsisega automobilio saugos diržą